

Grästorps renhållningsordning

Antagen av kommunfullmäktige 2012-04-26, § 25. (Dnr 205/2011).

Del 2

Avfallsplan

Sammanfattning

Denna plan beskriver hur Grästorps kommun ska arbeta med avfallshantering från år 2012 till och med 2020. Enligt miljöbalkens 15 kap 11 § ska varje kommun ha en renhållningsordning med en avfallsplan. Avfallsplanen innefattar det avfall som uppkommer från hushåll och näringsverksamheter, vilka mängder det rör sig om, insamlingen, avfallets giftighet samt behandling av avfallet. Avfallsplanen ska även redogöra för uppgifter om avfall som kommunen inte har ansvar för, till exempel förpackningar. Avfallsplanen ska även innehålla en redovisning av gamla avfallsupplag och uppgifter för bedömning av den risk ur miljösynpunkt som upplagen kan medföra. Avfallsplanen kommer att ses över minst vart fjärde år eller vid behov. När avfallsplanen är ändrad ska kommunen genast underrätta länsstyrelsen om ändringen.

Avfallsplanen ska innehålla de mål som kommunen vill uppnå under planens livslängd. Grästorps kommun vill uppnå följande mål under planperioden 2012 – 2020.

- Börja samla in bioavfall för produktion av biogas under år 2012. Genom att hushållen sorterar ut bioavfallet och lägger det i en separat soppåse så kan det biologiska avfallet delas upp från restavfallet på behandlingsanläggningen. Bioavfallet kan sedan rötas för att bli biogas och gödsel.
- Förbättra återvinningscentralen.

Öka tillgängligheten på återvinningscentralen.

Skapa en försortering på återvinningscentralen där saker kan skänkas som andra får nytta av. Vinsterna för miljön blir stora då nytillverkning och transporter minskar. Att återanvända och minska avfallet står högst upp i den avfallstrappa som EU använder sig av i sitt ramdirektiv för avfallshantering.

En förbättrad skyltning och fler informationstavlor skapar bättre förutsättningar för att avfallet styrs till rätt behållare eller plats.

- Förbättra insamling av farligt avfall. Insamling av farligt avfall kommer att förbättras genom förbättrade insamlingssystem. Mindre insamlingsbehållare kan placeras ut på strategiska platser som underlättar återvinningen av mindre mängder farligt avfall som småelektronik, belysningsmaterial, batterier, smink etc. Ambitionen är att förbättra avgiftningen av avfallet genom informationsmaterial om avfallshantering och även hur man bäst gör sig av med det farliga avfallet.
- Genom samverkan med grannkommunerna och gemensam upphandling av avfallsentreprenaden kan Grästorps kommun få en bättre och/eller billigare avfallsinsamling. Syftet är även att effektivisera hämtningen genom att entreprenören inte är begränsad av kommungränser då de lägger upp ruttplaneringen. Detta kommer att ske när grannkommunernas avtal går ut dock tidigast år 2014.
- Informationsåtgärder kommer att genomföras till invånare, företag, organisationer och kommunal verksamhet.

Innehållsförteckning

1. Syfte och mål med avfallsplanen
2. Uppföljning av den gamla avfallsplanen
3. Planeringsförutsättningar med lagar, styrmedel, regionalsamverkan och miljömål
4. Nulägesbeskrivningen
5. Målsättningar med handlingsprogram för varje delmål
6. Regionalsamverkan och dess potential
7. Bilagor

1. Syfte och mål med avfallsplanen

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument för att styra avfallshanteringen i Grästorps kommun mot EU:s ramdirektiv för avfall (2008/98/EG) samt nationella och regionala miljömål. I Naturvårdverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2006:6) redogörs mer detaljerat för innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning av densamma.

Avfallsplanen omfattar allt avfall som uppkommer i Grästorps kommuns geografiska område. Avfallsplanen inkluderar hanteringen av avfall från enskilda hushåll, företag som bedriver verksamhet i området samt det avfall som producenterna ansvarar för. För att avfallsplanen ska fungera på önskat sätt kräver den arbete och behöver följas upp regelbundet.

Det övergripande syftet med avfallsplanen är att miljöpåverkan från avfallshanteringen ska minska och på så sätt bidra till att uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen. Förutom hanteringen av avfall kommer planen att beskriva problemet med ökade avfallsmängder samt visa hur kommunen kan arbeta för att försöka minska avfallsmängderna. Grästorp ska även bli bättre på att ta till vara på de resurser som avfallet innehåller samt avgifta avfallsflödet genom en förbättrad hantering av farligt avfall. Planen kommer att innehålla en rad förslag och krav på åtgärder som olika aktörer kan vidta för att minska miljöpåverkan från avfallshanteringen. Planen visar Grästorps visioner, idéer och strategier om hur en miljömässigt bra men samtidigt också rimligt ekonomisk avfallshantering ska utformas för år 2012 fram till och med år 2020.

Grästorps avfallsplan innehåller fem olika arbetsområden som anses vara de mest prioriterade under planeringshorisonten.

1. Separera bioavfallet från de vanliga hushållssoporna från och med år 2012 för att kunna ta till vara denna resurs för biogasproduktion.
2. Öka utsorteringen av farligt avfall. Genom att sortera ut farligt avfall från hushållssoporna till angivna behållare på återvinningscentralen kommer miljöpåverkan från avfallshanteringen att minska.
3. Förbättra logistik och information på återvinningscentralen.
4. Inleda ett samarbete med grannkommuner under år 2014, för att göra en gemensam entreprenadupphandling.
5. Innehållet i avfallsplanen kommer att kommuniceras till kommuninvånarna genom ett antal aktiviteter.

2. Uppföljning av den gamla avfallsplanen

I den gamla avfallsplanen står det följande avseende de kommunala målsättningarna för avfallshanteringen:

”Övergripande mål - kommunal nivå

I kommunens Agenda-21 plan, reviderad av kommunalfullmäktige 2002 (Kf § 51) har bl. a. nedanstående mål avseende avfallshanteringen angivits.

- Den osorterade avfallsmängden ska minska med 15 % varje år.
- Sortering och återanvändning av byggavfall ska öka.
- 50 % av hushållen och företagen källsorterar och komposterar fullt ut år 2005.
- Kommunen ordnar årlig information och kampanj för insamling av miljöfarligt avfall.”
-

Reflektion:

Exakt vad som avses med den ”osorterade avfallsmängden” är lite oklart. Att minska en avfallsmängd med 15 % om året får anses som ambitiöst men det är okänt vilket avfallsslag som avses och hur stor den mängden var år 2002. Därför kan denna mängd inte följas upp.

Att vilja minska mängden osorterat byggavfall genom bättre sortering och återanvändning är bra. Det finns däremot inget basår och jämförande slutår angivet. Därför är det svårt att följa upp ett sådant mål. Det tredje kommunala målet som innebär att 50 % av hushåll och företag ska källsortera och kompostera år 2005, är svårt att följa upp då ingen enkät gjordes år 2005 för att se hur företag och hushåll då komposterade och källsorterade. Kommunen har inte genomfört årliga informationskampanjer för att öka insamlingen av farligt avfall. I avfallsplanen har man även formulerat ett antal aktiviteter för att nå de mål man har fastställt.

”Handlingsprogram för framtida avfallshandling

- Kompostering ska uppmuntras genom riktad information samt genom taxa som stimulerar till minskad avfallsmängd.
- Berörd personal inom kommunala förvaltningar ska särskilt informeras och utbildas i kompostering och avfallsfrågor.
- Företag ska ges riktad information om minskning och sortering av avfallet samt avfallets miljöpåverkan.
- Åtgärder ska vidtagas så att slammet från avloppsreningsverket uppfyller gällande bestämmelser för spridning på åkermark.
- Åtgärder ska vidtas så att urin från enskilda avloppsanläggningar kan spridas på åkermark.”
-

Reflektion:

Antagligen är mottagaren för den första riktade informationen kommuninvånare överlag. Kommunen har fram till och med år 2010 gett information via hemsidan och ett fåtal utbildningar för att utbilda och informera kommunala förvaltningar. Grästorps kommun har inte genomfört några särskilda åtgärder för att informera företag om avfallshandling.

Slammet från det kommunala vattenreningsverket används idag för energiskogsframställning. Även urin från enskilda avloppsanläggningar används i detta syfte. För att undvika problem med att kunna följa upp de mål man fastställer i en avfallsplan ska det vara mätbara parametrar som går att följa upp över tid på ett otvetydigt sätt. Det är dessutom en stor fördel om man är tydlig med vilken tidsperiod man avser att mäta så att man vet vilka siffror man ska utgå ifrån och vilka som man ska avsluta mätperioden med.

3. Planeringsförutsättningar med lagar, styrmedel, regionalsamverkan och miljömål

Sveriges kommuner har ansvar för en heltäckande avfallsplanering, alltså även för det avfall som kommunen inte har ett direkt ansvar för, vilket anges i Miljöbalken (kapitel 15). Kommunerna måste upprätta egna avfallsplaner som tillsammans med lokala föreskrifter för avfallshanteringen utgör deras respektive renhållningsordning. Renhållningsordningen ska antas av kommunfullmäktige. Avfallsplanen anger kommunens strategi för att nå uppställda mål och utgör handlingsprogrammet för avfallshanteringen under planeringshorisonten.

Naturvårdsverket gav den 30 juni 2006 ut nya föreskrifter och allmänna råd om innehållet i en kommunal avfallsplan (NFS 2006:6) inklusive de tillhörande uppgifter som ska lämnas till länsstyrelsen för sammanställning. Föreskrifterna ersätter tidigare från 1991 utgivna (SNFS 1991:3) med vissa omarbetningar, den sista 2002 (NFS 2002:32). Föreliggande avfallsplan följer den struktur som Naturvårdsverket angivit i NFS 2006:6. Avfallsplanen anger kommunernas strategi, idéer och visioner om hur en bra avfallshantering ska se ut för den närmaste tiden. Den tidigare planen, som nu alltså ersätts, antogs 2008 av Grästorps kommun. Parallellt med upprättande av planen har också nya renhållningsföreskrifter utarbetats för kommunen. Dessa redovisas i Renhållningsordningens första del.

3.1 Viktigare lagar och förordningar inom avfallsområdet

Det finns en mångfald lagar och förordningar som berör avfallshanteringen. Den grundläggande lagen är Miljöbalken (SFS 1998:808, 15 kap) samt avfallsförordningen (SFS 2011:927) med tillhörande förordningar.

Bland andra lagar kan nämnas:

- Arbetsmiljölagen (1997:1160)
- Plan- och bygglagen (SFS 2010:900)
- Lag om skatt på avfall (SFS 1999:673)

Bland förordningar kan nämnas:

- Avfallsförordningen (SFS 2001:1063)
- Deponering av avfall (SFS 2001:512)
- Om producentansvar, 6 st. bl.a. förpackningar, returpapper m.fl.
- Om batterier (SFS 1997:645)
- Om avfallsförbränning (SFS 2002:1060)

Den övergripande lagstiftningen finns i Miljöbalken, som trädde i kraft den 1 januari 1999. Regler om avfall och producentansvar finns i främst kapitel 15, där den kommunala renhållningsskyldigheten fastställs, samt i olika förordningar utfärdade med stöd av balken. Den kommunala skyldigheten innebär att varje kommun ska ansvara för att hushållsavfall transporteras till en behandlingsanläggning samt att det återvinns eller borttransporteras.

3.2 Definitioner, termer och begrepp

I Miljöbalken (SFS 1998:808) definieras avfall som varje föremål, ämne eller substans, som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med. Definitionen överensstämmer med den som gäller i EU, vilken baseras på ett EEG-direktiv från 1991. I en bilaga till direktivet finns angivet en mycket omfattande avfallslista eller katalog, uppdelad i 16 avfallskategorier. Avfallskatalogen är detaljerad och innehåller 20 huvudgrupper och benämns Europeiska Avfallskatalogen eller EWC (European Waste Catalogue). Grupperna 1 - 15 avser speciella restprodukter från i huvudsak industriell verksamhet, grupperna 16 - 20 främst avfall som avhandlas i föreliggande avfallsplan. Fortsättningsvis används avfallsindelningen angiven nedan, om inte annat särskilt anges. En lista på termer och begrepp som används i planen redovisas i bilaga 2, "Definitioner och ordförklaringar".

3.2.1 Hushållsavfall

Miljöbalkens definition av hushållsavfall återges i 15 kap, 2 § och lyder "Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet." Med hushållsavfall och därmed jämförligt avfall avses avfall som uppkommer i hushåll och på platser i andra verksamheter där människor uppehåller sig, som exempelvis köksavfall, slam från enskilda avlopp, latrin, grovavfall, överblivna läkemedel och annat farligt avfall, färg- och oljerester, lösningsmedel m.m. Grovavfall är hushållsavfall som är tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt (eller möjligt) att samla in i säck eller kärl, exempelvis gamla möbler, cyklar och dylikt.

3.2.2 Producentavfall

Riksdagen har lagstadgat om producentansvar för förpackningar, returpapper, däck, bilar elektriska och elektroniska produkter samt retursystem för dryckesförpackningar. Syftet med producentansvaret är att påverka utvecklingen av förpackningar och produkter så att deras miljöpåverkan minimeras och att återanvändning eller återvinning förbättras. Producentansvaret innebär att producenterna ska inrätta system för insamling eller mottagning samt hantering och omhändertagande av ifrågavarande avfall. Det svenska näringslivet som påverkas av ansvaret har bildat ett antal materialbolag som har i uppgift att verkställa uppdraget. I Grästorp har materialbolagen satt ut sina återvinningsbehållare vid de fyra återvinningsstationerna.

3.2.3 Annat avfall än hushållsavfall – verksamhetsavfall

Verksamhetsavfallet består av två delar; dels det avfall av mer allmänt slag som till största delen omhändertas på avfallsanläggningar, och dels det avfall som uppstår beroende på en process (t.ex. inom livsmedelsindustrin, gruvinindustrin m.m.) och oftast behandlas eller utnyttjas av företagen själva. Verksamhetsavfallets eventuella energiresurser nyttiggörs i allmänhet i stor omfattning genom produktion av t.ex. processånga, värme och el.

Kommunen har bara ansvar för det avfall som definieras som hushållsavfall, inte verksamhetsavfall. Kommunen har emellertid ett övergripande planeringsansvar även för detta avfall.

4. Nulägesbeskrivning

4.1. Hushållsavfall

4.1.1 Sammanfattning hushållsavfall

Grästorps kommun ansvarar för att hushållsavfall insamlas, eventuellt mellanlagras och behandlas. Grästorps kommun har ett avtal med insamlingsentreprenören Ragn-Sells för behandling av hushållsavfallet. Avtalet löper på ett år med en uppsägningstid på sex månader. Ragn-Sells har i sin tur ett avtal med Lidköpings värmekraftverk för slutbehandling av hushållssoporna. Genom entreprenörens försorg transporteras hushållsavfallet till Lidköpings värmekraftverk för energiåtervinning. Hushållsavfallet hämtas varannan vecka av insamlingsentreprenören. Hushållsavfallet hämtas i kärl, av varierande storlek, vid fastigheterna. För insamling av grovavfall, farligt avfall och vissa återvinningsmaterial finns ett alternativ; Forshalls återvinningscentral. För återvinningsmaterial med producentansvar finns det även fyra återvinningsstationer.

Kundtjänsten är Grästorps kommuns ansvar men planeras att flyttas över till entreprenörens ansvar. Fakturering sker i egen regi men ska även den bli insamlingsentreprenörens ansvar.

För producentavfall ansvarar producenterna via sina återvinningsorganisationer för insamling och omhändertagande. Tidningar, glas-, kartong-, metall- och plastförpackningar samlas in med hjälp av fyra återvinningsstationer samt återvinningscentralen. Elavfall lämnas på återvinningscentralen. Däck hanteras inte av återvinningscentralen utan lämnas till en lämplig däckfirma. Läkemedel lämnas till ett apotek. Bilar för skrotning lämnas till bilskrot. Batterier kan lämnas till återvinningscentralen eller vissa butiker. Bilbatterier kan lämnas till återvinningscentralen.

Forshalls återvinningscentral

4.1.2 Grästorps kommun

Grästorps kommun är granne med Trollhättan, Lidköping, Vara, Essunga samt Vänersborg kommun i nord-västra Västergötland. Kommunen har 5674 invånare (2011-11-01). Befolkningen minskade under början av 00-talet för att sedan försiktigt öka. Under de sista åren har befolkningen åter minskat.

Det finns totalt 1864 kärl i kommunen fördelat på 1743 helårsabonnemang och 15 sommarabonnemang. Det ger inte en full beläggning för sopbilen så den utför arbete även på andra ställen. Insamlingsentreprenören använder en enfacks dieselsopbil för att tömma hushållsavfallet i Grästorps kommun. Det finns fyra återvinningsstationer; tre i

Grästorps samhälle samt en i Flakeberg. Dessutom finns det en återvinningscentral i Forshall strax utanför Grästorps tätort. Grästorps invånare har som längst cirka 13 km att åka till en återvinningsstation.

Samtliga siffror i nulägesanalysen redovisas även i en tabell i bilaga 1.

4.1.3 Hushållsavfall och jämförligt avfall

Mängderna är beräknade på uppgifter som finns i kommunens nuvarande avfallsplan samt uppgifter från intervjuer gjorda med kommunens tekniska chef samt kommunens miljösamordnare fredagen den 17 december 2010 och 11:e mars 2011. Den totala mängden hushållsavfall som entreprenören samlade in var 1 083 ton (år 2010). Till detta kommer 1 473 ton grovavfall, farligt avfall samt återvinningsmaterial som samlats in på Forshalls återvinningscentral (år 2010). Dessutom samlades 166 ton skrot, 46 ton elavfall och 291 ton trä in.

4.1.3.1 Säck- och kärlavfall

Med säck- och kärlavfall menas det avfall som hushållen normalt slänger i sina kärl eller säckar. Här ingår normalt inte återvinningsmaterial, grovavfall samt farligt avfall.

Genom plockanalys kan en kommun ta reda på hur avfallet är sammansatt och därigenom rikta sina kampanjer på ett mer effektivt sätt för att minska andelen återvinningsmaterial eller farligt avfall i hushållssoporna. I dagsläget görs inga plockanalyser i Grästorp förutom en mindre del i skolor i utbildningssyfte. Kommunen planerar att utföra plockanalyser inom en nära framtid för att få en uppfattning om vad som finns i hushållsavfallet. I grova drag brukar man utgå från att en tredjedel av avfallet är brännbart, en tredjedel är återvinningsmaterial samt att en tredjedel är komposterbart material. Genom att införa vägning av soporna kan man utforma taxor som styr invånarna att materialåtervinna samt kompostera mer. Allt säck- och kärlavfall körs till Lidköpings Värmeverk AB för energiåtervinning.

4.1.3.2 Grovavfall

Grovavfall är den del av avfallet från hushåll och verksamheter som är så tungt eller skrymmande att det inte lämpar sig att samlas in i säck eller kärl. I Grästorp samlas grovavfall in på Forshalls återvinningscentral.

4.1.3.3 Farligt avfall

Farligt avfall har farliga eller toxiska egenskaper vilket gör det olämpligt att hantera med annat avfall. Insamling av farligt avfall i Grästorp sker genom Forshalls återvinningscentral, batterier även vid återvinningsstationerna, och vissa butiker som säljer produkter som klassas som farligt när dess livscykel har avslutats.

4.1.3.4 Matavfall

Grästorps kommun har ingen separat insamling av matavfall. Vill man kompostera sitt matavfall gör man det i en hemmakompost. Man kan lämna övrigt komposterbart material till återvinningscentralen.

4.1.3.5 Park- och trädgårdsavfall

Insamling av park- och trädgårdsavfall sker genom Forshalls återvinningscentral. Mängden är cirka 24 kg/invånare/år. Det görs en viss jordproduktion på Forshall.

4.1.3.6 Slam, latrin och fettavfall

Farmartjänst ansvarar för tömning av enskilda slambrunnar och tankar. Slammet behandlas på en slamlagun i Salstad. Latrintömning förekommer inte längre. Fettavfall insamlas och behandlas på reningsverket vid Forshall.

4.2. Verksamhetsavfall

Mängden verksamhetsavfall är synnerligen begränsad i Grästorps kommun. De få större företag som har verksamhet i kommunen kör sitt avfall till Forshalls återvinningscentral. Det finns inga registrerade mängder av avfallet eller uppföljning men är enligt Tekniska kontoret små.

4.3. Avfall som omfattas av producentansvar

Producentansvaret och dess verksamhet styrs av Miljöbalken. Producentansvaret innefattar numera följande materialslag:

- Tidningspapper
- Förpackningar
- Elektriskt och elektroniskt avfall
- Batterier
- Bilar
- Däck

Producenterna ansvarar för insamlingen och producenterna har gett Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB och Elkretsen AB i uppdrag att sköta insamlingen. I Grästorp sker materialåtervinningen främst på de fyra återvinningsstationerna samt återvinningscentralen i Forshall, förutom av bilar och däck. Då Grästorp ännu inte genomfört en plockanalys är det osäkert hur stor del av hushållssoporna som är återvinningsmaterial. Eftersom soporna inte vägs finns det få verktyg för kommunen att öka insamlingen av återvinningsmaterial, förutom ökad information. Kostnaden för behandling av hushållssopor skulle kunna minska om effektivare verktyg hade funnits. Från statens sida har man tydligt och klart signalerat att i princip allt återvinningsmaterial ska samlas in och återvinnas.

4.3.1 Förpackningar och tidningspapper

Den totala mängden förpackningar som samlas in i Grästorp är 170,3 ton/år. Per invånare och år blir det 29,4 kg. Som jämförelse ligger snittet i Göteborgsregionen (GR) på 45,4 kg. I GR räknar man med att man får in cirka hälften av förpackningarna genom de plockanalyser man genomfört i de olika medlemskommunerna. Det tyder på att det finns en stor potential att öka mängden insamlade förpackningar även i Grästorp.

I Grästorp samlas det in 309 ton tidningspapper/år vilket motsvarar 53,3 kg per invånare och år. I GR är siffran 46,8. Här ligger Grästorp på en klart högre insamlingsgrad.

4.3.2 Elavfall och batterier

Producentansvaret har genom åren utökats och innefattar numera batterier, belysningskällor samt elavfall. Insamlingen av elavfall och batterier sker genom Forshalls återvinningscentral, batterier även vid återvinningsstationerna, och vissa butiker som säljer produkter som är klassade enligt ovan nämnda kriterier. Den totala mängden elavfall är 46 ton och år, per invånare och år blir det 5,4 kg som kan jämföras med GR:s 12,6 kg per år och invånare. Här verkar det finnas förbättringspotential.

4.3.3 Skrotbilar

Återvinningsgraden av en bil ska ökas från 85 %, 2002, till 95 % 2015. En uttjänt bil ska lämnas in kostnadsfritt till ett mottagningsställe, dvs. en plats som är godkänd av producenterna. I Grästorps kommun finns det ingen bildemontering men i grannkommunerna finns det flera. Samtliga återförsäljare tillhandahåller uppgifter om närmaste mottagningsställe.

4.3.4 Däck

Däckmästaren i Grästorp tar emot utslitna däck.

4.3.5 Läkemedel

Överblivna mediciner ska lämnas till ett apotek.

5. Målsättningar med handlingsprogram för varje delmål

5.1 Inledning med nationella och lokala miljömål

I det här kapitlet kommer samtliga mål för avfallsplanen att redovisas samt de nationella mål som föreligger i Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2006:6 beträffande mål, åtgärder och uppföljning 7 – 10 §§. I föreliggande plan har det ansetts mest praktiskt och åskådligt att sammanföra 7 – 9 §§ till en paragraf 7 rubricerad enligt ovan samt uppföljning av målen i 8 §. De handlingsprogram och åtgärder som behöver genomföras för att uppnå målen kommer även att redovisas nedan. Det gäller inte bara målen i sig utan även kvaliteten, tidsramar samt budget.

Naturvårdsverket har i en remissversion (juni 2007) "Delmålsrapport om avfall" angivit ett förslag till målformuleringar enligt följande. Resurserna i avfallet tas till vara i så hög grad som möjligt, samtidigt som påverkan på hälsa och miljö minimeras. Avfallshanteringen ska vara effektiv för samhället och enkel för konsumenterna. År 2015 gäller särskilt att:

1. Den totala mängden avfall och avfallets farlighet har minskat jämfört med år 2004 (omfattar ej gruvavfall).
2. Insamlingssystemen är uppbyggda på ett estetiskt tilltalande sätt med god tillgänglighet och säkerhet för hushållen. Minst 90 % av hushållen är nöjda med insamlingssystemen. Högst 0,2 % av restavfallet utgörs av farligt avfall.
3. Allmänna platser och naturmiljö är inte nedskräpade.
4. Minst 40 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker tas om hand så att växtnäringen utnyttjas.
5. Minst 60 % av fosforföreningarna i avlopp utnyttjas som växtnäring. Minst hälften återförs till åkermark.

Då det gäller att utnyttja växtnäringen i matavfallet anges olika behandlingssätt t.ex. rötning, kompostering eller användning som djurfoder. Rötning förordas framför kompostering på grund av större miljöfördelar vid produktion av biogas. Dock är kompostering en billigare behandlingsmetod än rötning och kan utgöra ett alternativ under en övergångsperiod och vid små avfallsmängder. Grästorp har dock valt att behandla det i framtiden insamlade matavfallet i en röttningsanläggning. I grannkommunen Trollhättan finns det en röttningsanläggning samt en anläggning för att separera matavfallspåsarna från de olikfärgade restavfallspåsarna.

Grästorps avfallsplan för åren 2012 till och med 2020 beskriver ett antal mål som ska uppnås. Nedan kommer en detaljerad genomgång av dem att presenteras. Efter genomgången beskrivs även de åtgärder som man bedömer som väsentliga för att uppnå målen.

5.2 Målsättningar

Målen är redan redovisade i kapitlet 1. Syfte och mål med avfallsplanen. Nedan redovisas de mer detaljerat.

5.2.1 Separera bioavfallet

Då Naturvårdsverket i sitt remissvar från 2007 var tydliga i sin målformulering om att minst 40 % av matavfallet samlas in 2015, är det dags för Grästorp att genomföra ett insamlingssystem för matavfall. Matavfall kommer att samlas in i en separat färgad påse som skiljer det från restavfallet. Man samlar in avfallet i en lågkomprimerande sidlastare för att inte trasa sönder de två olikfärgade påsarna. Vid behandlingsanläggningen kommer sedan matavfallet att sorteras bort från brännbart avfall. Restavfallet går sedan till en förbränningsanläggning och matavfallet tas till vara på i en röttningsanläggning för biogasproduktion.

Naturvårdsverket förespråkar rötning som behandlingsmetod då det ger både biogas samt växtnäring som kan tas till vara i jord- eller skogsbruk. Då biogas är ett bränsle som är både CO₂-neutralt samt inhemskt producerad så vinner man stora miljövinster.

Grästorps kommuns mål är att år 2013 samla in cirka 15 ton matavfall per månad. Detta motsvarar 50 % utsortering av det potentiella matavfallet. Målet år 2020 är cirka 22,5 ton per månad vilket motsvarar 75 % utsorteringsgrad. Siffrorna måste ta hänsyn till aktuellt befolkningsunderlag. En faktamässig utgångspunkt har varit att genereringstakten är 4 kg matavfall per hushåll och vecka, källa: Avfallsverige U 2011:04.

5.2.2 Ökad utsortering av farligt avfall

Även angående farligt avfall har Naturvårdsverket ett mål för år 2015 och det är att högst 0,2 % av restavfallet utgörs av farligt avfall. För att uppnå detta kommer Grästorp att införskaffa ett antal insamlingssystem som Renovas Samlaren, som är ett system för att lättvindigt kunna göra sig av med mindre mängder farligt avfall. Under tiden avfallsplanen gäller kommer ett antal evenemang att genomföras för att uppmärksamma farligt avfall och dess insamling. Under planperioden ska två plockanalyser genomföras för att bland annat mäta om andelen farligt avfall minskat. Den första plockanalysen ska genomföras senast 2013. Den andra ska ske innan 2019 är till ända.

5.2.3 Förbättra återvinningscentralen

Grästorp har idag en i stora delar välfungerande återvinningscentral i Forshall. Som all annan verksamhet finns det alltid en potential för förbättring. I Forshalls fall skulle man kunna tänka sig ett system med en försortering där kunder skänker varor till välgörenhetsorganisationer. Genom att aktivt uppmuntra kunderna att skänka saker till en organisation som sedan kan sälja dem, blir miljövinsten flerfaldig på grund av att transportkostnaden för en ny ersättningsvara blir liten och att ingen nyproduktion av varan behöver göras.

En ansiktslyftning såsom förändrad logistik, asfaltsbeläggning och ett nytt skyltsystem skulle öka kvalitén på återvinningscentralen. Det finns även behov av att förstärka övervakningen och förbättra inhägnaden.

För att ytterligare förbättra för medborgarna kan öppettiderna ökas.

Den kommunala organisationen Kooperativet Lärkan skulle kunna bidra med personal under högsäsong.

5.2.4 Inleda regional samverkan

Den regionala samverkan som kommer att inledas beskrivs i detalj i kapitel 6.

5.3. Möjligheter och risker

Det är tekniskt möjligt att väga eller identifiera soporna i kärLEN. Fördelen med att identifiera kärLEN är många. Kvaliteten på sophämtningen kan höjas och kommunen får god återkoppling på när, var och till viss del hur insamlingsentreprenören tömmer soporna. Då kan man få en direktrapportering av avvikelser och göra avstämningar månadsvis av insamlingsentreprenörens arbete. Genom vägning skulle man få en mer direkt respons på de åtgärder som genomförs för att t.ex. minska mängden återvinningsmaterial eller komposterbart material. Grästorps kommun har redan idag sett till att samtliga kommunens lättare fordon kan köras på biogas. På så sätt stärker Grästorps kommun pågående biogasprojekt i regionen.

Det finns väldigt många möjligheter i framtiden för Grästorps avfallshantering men det finns även vissa risker. Det är viktigt att kommunen genom sin entreprenör säkerställer en tillgänglig kapacitet så att störningar undviks.

6. Regionalsamverkan och dess potential

I dagsläget sköter Grästorp kommun om sina avfallsfrågor till stor del själv men med ett visst stöd från grannkommunen Lidköping. Under tiden avfallsplanen gäller ska Grästorp tillsammans med ett antal grannkommuner bilda en samverkansgrupp för att upphandla sina avfallstjänster som en större enhet. Grästorp ska under år 2012 upphandla en insamlingsentreprenad vars slutdatum kommer att synkroniseras med de andra kommunerna så att man kan upphandla en gemensam entreprenad.

Det finns en rad områden där en regionalsamverkan har ett antal fördelar:

- Det ger kommunerna en större förhandlingsstyrka mot olika insamlingsentreprenörer och avfallsbehandlare. Förutsättningarna för att ställa krav blir bättre.
- Genom en större storlek på entreprenaden är det på grund av stordriftsfördelar mer intressant för företag att lämna anbud jämfört med om varje kommun upphandlar en enskild entreprenad.
- Kommungränserna blir inget hinder vid sophämtningen vilket kan leda till en effektivare tömning.
- Samarbetet runt en gemensam deponi eller upphandling av en deponitjänst kan utvecklas.
- Informationssamarbetet kan innebära att budskapen når målgrupperna på ett kostnadseffektivt sätt.
- Genom ett aktivt samarbete mellan olika kommuners återvinningscentraler och troligen utan att det blir stora kostnader för varje enskild kommun, kan invånarna få bättre service om de får använda sig av grannkommunernas återvinningscentraler.
- Förhandlingssituation gentemot insamlingsföretagen av producentavfall förbättras.

Detta regionala samarbete kan i slutet av perioden som avfallsplanen gäller, ha stärkt varje enskild kommuns ställning på avfallsmarknaden samt förbättrat stordriftsfördelarna. Det ska leda till lägre avfallshanteringskostnader för kommuninvånarna. De nyckeltal som är relevanta att följa upp är bland annat:

- Mängden ton restavfall/månad och abonnenter
- Mängden ton matavfall/månad och abonnenter
- Insamlings- och behandlingskostnad/år och abonnenter
- Antalet kundklagomål/månad
- Ett ytterligare mål att nå är att vidareutveckla det kommunala samarbetet.

7. Bilagor

Bilaga 1

Fakta och mängder 2010 i Grästorps kommun

Avfallsslag	Mängd (ton)
Säck- och kärlavfall	995
Elavfall	46
Glas	80
Hårdplast	8
Mjukplast	16
Papper	309
Metallförpackningar	15,6
Kläder	33,6
Returkartong	50,7
Farligt avfall	10,1
Impregnerat träavfall	30
Fordonsbatterier	10
Asbest	9,6
Trädgårdsris	140
Trä för flisning	122
Målat trä	169
Skrot	166
Lysrör	1
Kyl och frys	15

Energiavfall	228
Industriavfall	77
Spillolja	2,5

Bilaga 2

Definitioner och ordförklaringar (i bokstavsordning)

Avfall

”Med avfall avses varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.” (Miljöbalken 15 kap. 1 §) Det finns förteckningar över avfallskategorier (bilaga 1) och över avfall som hör till avfallskategorier (bilaga 2) i Avfallsförordningen.

Avfallsbehållare

Behållare som används för uppsamling av avfall. Kan även kallas sopbehållare eller bara behållare. Avfallsbehållare kan vara av olika typ och storlek. Exempel på olika behållare:

Engångsbehållare = säck (storlek 160-240 l)

Återgångsbehållare = kärl (storlek 140-660 l)

Återgångsbehållare = storbehållare eller container (1-20 m³)

Batteriholk/rör/behållare

Latrinkärl

Med kärl menas hjulförsedda plastkärl med lock. Ibland kallas de rullkärl. De lyfts och töms i sopbil med hjälp av en kärlyft på bilen. Med boxar menas små behållare som används i hushåll, framför allt i småhus, för insamling av t.ex. farligt avfall och elavfall.

Avfallsföreskrifter

Kommunala bestämmelser för avfallshantering. Avfallsföreskrifterna utgör tillsammans med avfallsplanen kommunens renhållningsordning. Föreskrifterna stadgar bl.a. vilka skyldigheter kommunen och fastighetsinnehavare har samt när, var och hur avfall ska hämtas. Den ingår tillsammans med avfallsplanen i en renhållningsordning, som varje kommun måste ha.

Avfallshantering

Avser sortering, insamling, transport, återvinning och bortskaffande eller annan behandling av avfall.

Avfallskvarn

Kvarn för sönderdelning av matavfall så att det malda avfallet kan följa med avloppsvattnet ut på ledningsnätet eller samlas upp i tank.

Avfallsplan

Kommunal plan för avfallshantering. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna kommunens renhållningsordning. Planen innehåller bl.a. mål för kommunens avfallshantering samt åtgärder för att nå målen.

Batterier

Batterier omfattas av producentansvar fr.o.m. 2009-01-01. En del batterier innehåller farliga ämnen och klassas därför som farligt avfall, men alla batterier ska samlas in.

Bioavfall

Annat ord för matavfall.

Biologiskt lättnedbrytbart avfall

Avfall från växt- eller djurriket, t.ex. matavfall, trädgårdsavfall, latrin och fettavfall, som kan behandlas biologiskt genom kompostering eller rötning. Kan även beskrivas som den del av det organiska avfallet som på begränsad tid kan brytas ner i biologiska processer.

Brännbart avfall

Avfall som brinner utan energitillskott efter det att förbränningsprocessen har startat.

Bygg- och rivningsavfall

Avfall som uppkommer vid nybyggnad, renovering, ombyggnad eller rivning av byggnad eller som uppstår vid större anläggningsarbete i en trädgård. Det ingår inte i kommunens ansvar att samla in eller omhänderta sådant avfall. Avfall från mindre underhållsarbeten och reparationer i bostaden räknas dock som hushållsavfall. En del bygg- och rivningsavfall klassas som farligt avfall, t.ex. asbest och impregnerat virke, och måste hanteras som sådant.

Ej brännbart avfall

Avfall som inte brinner även om energi tillförs, t.ex. metall, glas, sten, porslin, keramik och gips.

Elavfall, avfall från elektroniska och elektriska produkter

Avfall från elektriska och elektroniska produkter inklusive alla komponenter, utrustningsdelar och förbrukningsvaror som har haft en elektrisk eller elektronisk funktion. Populärt kallat "allt med sladd eller batteri eller sådant som är beroende av el för att fungera". Glödlampor, lågenergilampor och lysrör räknas också som elavfall. Elavfall omfattas av producentansvar.

Entreprenör

Företag som anlitas av kommunen för att utföra hämtning eller behandling av avfall om kommunen inte har egen personal eller behandlingsanläggningar.

Farligt avfall

Med farligt avfall avses avfall som finns uppräknat i avfallsförordningen och som har egenskaper som gör att det måste hanteras särskilt för att inte skada levande organismer eller miljön. Farligt avfall som uppkommer i hushåll är t.ex. färgrester, spillolja, lösningsmedel som lacknafta och fotogen, bekämpningsmedel, fotokemikalier, lim och kvicksilvertermometrar.

Fastighetsinnehavare

Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare. Fastighetsinnehavarens ansvar kan i vissa fall överlåtas på nyttjanderättshavare.

Fastighetsnära insamling

Den insamling av avfall som sker på eller i direkt anslutning till den fastighet där avfallet uppkommit. Förekommer både vid bostäder och vid verksamheter. Alternativet till fastighetsnära insamling är avlämning av avfall på återvinningsstation, återvinningscentral, i butik eller annat.

Fettavskiljare

Anordning för att samla upp slam i form av fettavfall i avloppsvatten från lokaler där livsmedel hanteras yrkesmässigt. Fettet skulle annars avsättas i ledningsnätet och kunna förorsaka stopp.

Grovavfall

Grovavfall är hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl. Det är t.ex. trasiga möbler, leksaker, cyklar och barnvagnar.

Hushållsavfall

”Med hushållsavfall avses avfall som kommer från hushåll samt därmed jämförligt avfall från annan verksamhet” (Miljöbalken 15 kap. 2 §). Begreppet hushållsavfall svarar mot det behov av borttransport av avfall som regelmässigt uppkommer vid nyttjande av mark eller byggnad för bostadsändamål. Exempel på avfall som uppkommer i hushåll är städsopor, matavfall, köksavfall, latrin, slam, grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall, läkemedelsrester, rester av olja, färg och bekämpningsmedel och annat farligt avfall, samt döda sällskapsdjur. Med avfall från annan verksamhet som är jämförligt med avfall från hushåll menas avfall från industrier, affärsrörelser och annan likartad verksamhet som i renhållningssammanhang är jämförligt med avfall som kommer från hushåll. Det är sådant avfall som uppkommer som en direkt följd av att människor oavsett ändamål eller verksamhet uppehåller sig i en lokal eller i en anläggning. Som exempel kan nämnas avfall från personalmatsalar, restaurangavfall och toalettavfall. Jämförligheten knyter an dels till avfallets härkomst (att det uppstår i lokaler där människor uppehåller sig), dels till uttrycket renhållningssammanhang. Avfall från annan verksamhet räknas som hushållsavfall om det har potential att skräpa ner på samma sätt som avfall från hushåll har.

Hämtningsplats (hämtningsställe, hämtställe)

Den plats där avfall hämtas. Hämtningsplatsen behöver inte vara belägen på den fastighet där avfallet uppkommer. Det kan finnas olika hämtningsplatser för olika sorters avfall som uppkommer på samma fastighet, bl.a. beroende på att det är olika fordon som hämtar.

Kommunalt ansvar, kommunens ansvarsområde

Den skyldighet kommunen har att ta hand om hushållsavfall. Kommunalt ansvar innebär att avfall tas omhand genom kommunens försorg. Kommunen har inte skyldighet att hantera avfall som omfattas av producentansvar, om det har sorterats ut för att lämnas i producenternas insamlingssystem, eller annat avfall än hushållsavfall.

Komposterbart

Annat ord för matavfall som ska komposteras.

Kompostering

Biologisk behandlingsmetod som innebär nedbrytning av biologiskt lättnedbrytbart avfall i närvaro av syre. Humus och näringsämnen återvinns.

Källsortering

Sortering av avfall vid källan, d.v.s. på den plats där avfallet uppkommer, t.ex. i hushållet eller på arbetsplatsen. Det sorterade avfallet kan sedan avlämnas t.ex. i soprum i bostadsområdet, på en återvinningsstation eller på någon annan avlämningsplats.

Kärl- och säckavfall

Det som vanligen kallas sopor och som läggs i kärl eller sopsäck, men även i container eller i vissa andra typer av behållare. Det består huvudsakligen av köksavfall och städsopor. Grovavfall ingår inte eftersom det inte ryms i kärl eller säck.

Lastningsplats

Plats där hämtningsfordonet stannar när avfallet ska hämtas och lastas i fordonet. Kan även kallas anföringsplats, stoppställe eller uppställningsplats. Platsen ska ligga så nära avfallens hämtningsställe som möjligt och vara lämplig från arbetsmiljö- och trafiksäkerhetssynpunkt. Lastningsplatsen kan variera vid hämtning av olika typer av avfall beroende på att olika hämtningsfordon är olika stora.

Matavfall

Utsorterat biologiskt lättnedbrytbart avfall eller livsmedelsavfall från hushåll eller verksamheter som restauranger, storkök, butiker eller livsmedelsindustri. Matavfall kan komposteras på den egna fastigheten eller samlas in genom kommunens försorg. Insamling kan ske i kärl eller säck. Matavfallet kan också malas och samlas upp i en särskild tank som slamsugs. Om matavfallet inte sorteras ut blandas det med övrigt kärl- och säckavfall och ingår i det brännbara avfallet. Matavfall som uppkommer i livsmedelsindustrier, och som inte säljs direkt till konsument, har kommunen inget ansvar för att ta hand om.

Miljöstation

Vanlig benämning på mindre obemannad plats där hushållens farliga avfall tas emot. Miljöstationer kan finnas på återvinningscentral.

Nyttjanderättshavare

Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av fastighetsinnehavarebegreppet, har rätt att bruka eller nyttja fastighet. Det kan t.ex. vara en hyresgäst.

Organiskt avfall

Avfall som innehåller organiskt kol, exempelvis biologiskt lättnedbrytbart avfall och plastavfall.

Producent

Med producent avses

1. Den som yrkesmässigt tillverkar, för in till Sverige eller säljer en vara eller en förpackning, eller
2. Den som i sin yrkesmässiga verksamhet frambringar avfall som kräver särskilda åtgärder av renhållnings- eller miljöskäl (MB 15 kap. 4 §).

Producentansvar

Med producentansvar menas skyldighet för producent att se till att avfall samlas in, transporteras bort, återvinns, återanvänds eller bortskaffas (MB 15 kap. 6 §). Producentansvar finns för förpackningar, returpapper, elavfall, bilar, däck och batterier.

Avfall som omfattas av producentansvar ska lämnas i de insamlingssystem som producenterna tillhandhåller. Avfallen omfattas inte av kommunens ansvar, med undantag för elavfall och batterier som utgörs av hushållsavfall och som inte lämnats direkt till producenternas insamlingssystem. Samarbete mellan kommuner och producenter om insamling förekommer bl.a. för elavfall och batterier.

Renhållningsordning

Kommunens föreskrifter för avfallshantering och avfallsplanen utgör tillsammans kommunens renhållningsordning. Den ska fastställas av kommunfullmäktige för att gälla.

Restavfall

Det kärll- och säckavfall som återstår sedan annat avfall inklusive matavfall har sorterats ut. Restavfallet är brännbart. Andra beteckningar kan användas i vissa kommuner.

Returpapper

Tidningar, journaler, kataloger, skriv- och reklampapper som kan materialåtervinnas omfattas av producentansvar. De ska lämnas i producenternas insamlingssystem. Returpapper ingår inte i kommunens ansvarsområde om det har sorterats ut.

Rötning

Biologisk behandlingsmetod som innebär nedbrytning av biologiskt lättnedbrytbart avfall utan närvaro av syre. Humus, näringsämnen och energi i form av rötgas eller biogas återvinns.

Skjut- och dragmotstånd

Det motstånd som en behållare som skjuts eller dras gör. Motståndet kan mätas och beror på behållarens vikt och på underlaget. För stort motstånd är inte acceptabelt från arbetsmiljösynpunkt.

Slamavskiljare

Anordning som används för att fånga upp slam i enskilda avloppsanläggningar.

Sluten tank

Behållare som kan användas för att samla upp avloppsvatten då det inte finns tillgång till kommunalt avlopp eller andra godkända enskilda avloppslösningar.

Trädgårdsavfall

Som trädgårdsavfall räknas komposterbart och flisbart växtavfall som uppkommer vid normal trädgårdsskötsel i småhus, däremot inte fällda träd eller avfall som uppstår vid större anläggningsarbete i en trädgård. Det senare är byggavfall som kommunen inte ansvarar för.

Verksamhetsutövare

Den som driver yrkesmässig verksamhet. Verksamhetsutövaren är ansvarig för avfallshanteringen i verksamheten och är antingen fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare av en fastighet eller lokal.

Återanvändning

Användning av kasserad produkt utan föregående förädling.

Återvinning

Med återvinning avses bl.a. materialåtervinning, energiutvinning, kompostering och annan biologisk omvandling.

Återvinningscentral (ÅVC)

En bemannad central där hushåll kan lämna grovavfall, trädgårdsavfall, elavfall, farligt avfall eller annat återvinningsbart avfall. Företag kan lämna motsvarande avfall mot avgift. Avfallslämnaren sorterar själv avfallet i olika behållare. Kärll- och säckavfall får inte lämnas på en ÅVC. Särskilda öppettider gäller. Andra beteckningar kan användas i vissa kommuner.

Återvinningsstation (ÅVS)

En obemannad station för returpapper och förpackningar. Avfallet sorteras i olika behållare av den som lämnar det. Andra beteckningar kan användas i vissa kommuner.